

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ**

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

**Η ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΚΑΙ
ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ**

Ιωάννινα, 17 - 20 Μαΐου 2007

**Επιμέλεια
Γεώργιος Δ. Καψάλης
Απόστολος Ν. Κατσίκης**

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**Πρόεδρος**

Καψάλης Γεώργιος, Καθηγητής,
Κοσμήτορας Σχολής Επιστημών Αγωγής

Μέλη

Κατσίκης Απόστολος, Καθηγητής
Παπαϊωάννου Απόστολος, Καθηγητής
Εμβαλωτής Αναστάσιος, Επίκ. Καθηγητής
Μισαηλίδη Πλουσία, Επίκ. Καθηγήτρια
Νικολάου Γεώργιος, Επίκ. Καθηγητής
Παπαδοπούλου Σμαράγδα, Επίκ. Καθηγήτρια
Παππάς Χρήστος, Επίκ. Καθηγητής
Σούλης Σπυρίδων, Επίκ. Καθηγητής
Γιώτσα Άρτεμη, Λέκτορας
Πλακίτση Αικατερίνη, Λέκτορας
Παπαντωνίου Γεωργία, Λέκτορας
Ράπτης Δημήτριος, Λέκτορας
Σακελλαρίου Μαρία, Λέκτορας
Παπαχρήστος Νικηφόρος, Υποψ. Διδάκτορας

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**Πρόεδρος**

Δήμου Γεώργιος, Καθηγητής,
πρ. Πρύτανης

Αντιπρόεδρος

Κωνσταντίνου Χαράλαμπος, Καθηγητής,
Πρόεδρος Π.Τ.Δ.Ε.

Αντιπρόεδρος

Πανταζής Σπυρίδων, Καθηγητής,
Πρόεδρος Π.Τ.Ν.

Μέλη

Βούρη Σοφία, Καθηγήτρια
Καραφύλλης Γρηγόρης, Καθηγητής
Καρπόζηλου Μάρθα, Καθηγήτρια
Κατσίκης Απόστολος, Καθηγητής
Καψάλης Γεώργιος, Καθηγητής
Μικρόπουλος Αναστάσιος, Καθηγητής
Μπρούζος Ανδρέας, Καθηγητής
Παπαϊωάννου Απόστολος, Καθηγητής
Καλδρυμίδου Μαρία, Αναπλ. Καθηγήτρια
Κολέζα Ευγενία, Αναπλ. Καθηγήτρια
Κώτσης Κωνσταντίνος, Αναπλ. Καθηγητής
Παγγέ Πολυξένη, Αναπλ. Καθηγήτρια
Εμβαλωτής Αναστάσιος, Επίκ. Καθηγητής
Λαΐνας Αθανάσιος, Επίκ. Καθηγητής
Μισαηλίδη Πλουσία, Επίκ. Καθηγήτρια
Νικολάου Γεώργιος, Επίκ. Καθηγητής
Παπαδοπούλου Σμαράγδα, Επίκ. Καθηγήτρια
Πουρνάρη Μαρία, Επίκ. Καθηγήτρια
Ράτσικας Δημήτριος, Επίκ. Καθηγητής
Σούλης Σπυρίδων, Επίκ. Καθηγητής

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Ζάρρα-Φλούδα Μαρία, Οικονομολόγος, Εκπ/κός-Μετ. Φοιτήτρια
Ζήκου Ελένη, Εκπαιδευτικός-Μεταπτ. Διπλ.-Υποψ. διδάκτορας
Μελά Άννα, Ε.Τ.Ε.Π.

Ιστορία των Μαθηματικών και Εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών	445
Νικολαντωνάκης Κωνστ., <i>Λέκτορας</i> , Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Δυτ. Μακεδονίας	
Η διδασκαλία της Φυσικής για τους φοιτητές στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης	453
Κώτσης Κωνστ., <i>Αναπλ. Καθηγητής</i> , Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Ιωαννίνων Στύλος Γ., <i>Υποψ. Διδάκτ.</i> Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Ιωαννίνων	
Διερεύνηση αξιοποίησης των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη – Η περίπτωση των δασκάλων του Ν. Αχαΐας	463
Αλεξόπουλος Χαράλ., <i>Δάσκαλος</i> , Μεταπτ. Δίπλ., <i>Υποψ. Διδάκτ.</i> Μπαρής Θ., <i>Δάσκαλος</i> , Μεταπτ. Δίπλ., <i>Υποψ. Διδάκτ.</i>	
Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ)	472
Καλογιαννάκης Μιχ., <i>Ερευνητής</i> , Παν. Paris 5 - Rene Descartes Παπαδάκης Στ., <i>Εκπαιδευτικός</i>	
ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ – ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ	
Σχεδιασμός Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών – Νέες Τάξεις	482
Γερογιάννης Κων., <i>Δρ Κοινωνιολογίας</i> , Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Μπούρας Αντ., <i>Δρ Διδακτικής</i> , Παν. Πελοποννήσου	
Αυτονόμηση του εκπαιδευτικού από το επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα και δημιουργία νέων πρότυπων ευέλικτων προγραμμάτων (Παρέμβαση στο μάθημα των Θρησκευτικών)	490
Κόπτης Αλ., <i>Δάσκαλος</i> , <i>Δρ Θεολογίας</i>	
Λαϊκός πολιτισμός, Αναλυτικά Προγράμματα και Σχολικά βιβλία στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Αναγκαιότητες και προοπτικές	496
Ράπτης Δημ., <i>Λέκτορας</i> , Π.Τ.Ν., Παν. Ιωαννίνων	
Οι προοπτικές και τα όρια των διαδικασιών συμμετοχικής διαμόρφωσης ενός ενιαίου πλαισίου εκπαίδευσης για τον «ψηφιακό γραμματισμό»	504
Ντρενογιάννη Ελ., <i>Επικ. Καθηγήτρια</i> , Π.Τ.Δ.Ε., Α.Π.Θ. Stergioulas L., <i>Senior Lecturer</i> , Department of Information Systems and Computing, Brunel University, UK Kamtsiou V., <i>R&D Area Manager</i> , Division of Applied Technologies, NCSR Demokritos, Greece Koskinen T., <i>Senior Advisor</i> , Lifelong Learning Institute Dipoli, Helsinki University of Technology, Finland	
Τα τρία Αναλυτικά Προγράμματα του μαθήματος της Αγγλικής Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο: Διαφορές και Ομοιότητες	514
Ντίνας Κων., <i>Αναπλ. Καθηγητής</i> , Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας Τελλίδου Θ., <i>Εκπαιδευτικός-Υποψ. Διδάκτ.</i> , Παν. Δυτ. Μακεδονίας	
Διαθεματική προσέγγιση: ο νέος αναβαθμισμένος ρόλος του παιδαγωγού και η διαμόρφωση της παιδαγωγικής σχέσης στο σύγχρονο νηπιαγωγείο	523
Βάρδα Αλ., <i>Υποψ. Διδάκτ.</i> Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας Μιχαλοπούλου Αικ., <i>Επικ. Καθηγήτρια</i> , Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας	
Νέα εγχειρίδια του Γλωσσικού Μαθήματος στο Δημοτικό Σχολείο: κριτική προσέγγιση	528

Μιχάλης Αθαν., *Λέκτορας*, Παν. Αιγαίου

- Βασικό λεξιλόγιο των Βιβλίων της Γλώσσας των τριών πρώτων τάξεων του Δημοτικού** 537
 Κουρμπέτης Βασ., *Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
 Οικονόμου Ανδρ. Ελ., *Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
 Ζωγράφου Ελ., *Καθηγήτρια Αγγλικών*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
 Σίμψα Θεοδ., *Καθηγήτρια Αγγλικών*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
 Σαρρής Νικ., *Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
- Οι μεθοδολογικές κατευθύνσεις του νέου Αναλυτικού Προγράμματος και οι προσεγγίσεις που υιοθετούνται στα νέα βιβλία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας του δημοτικού σχολείου** 545
 Φτερνιάτη Άννα, *Λέκτορας*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Πατρών
- Παραγωγή γραπτού λόγου: σύγκριση τριών διδακτικών προσεγγίσεων παροχής λεκτικών και οπτικών διαδικαστικών διευκολύνσεων** 554
 Σπαντιδάκης Ιωάν., *Επικ. Καθηγητής*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Κρήτης
 Κυριαζή Ουρ., *Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ*
- Γραπτός λόγος, γνωστικό φορτίο και σχεδιασμός μαθησιακών περιβαλλόντων** 563
 Σπαντιδάκης Ιωάν., *Επικ. Καθηγητής*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Κρήτης
 Βάμβουκας Μιχ., *Καθηγητής*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Κρήτης
- Η Γραπτή Έκφραση στα Σχολικά Εγχειρίδια για το Γλωσσικό Μάθημα: Μια Συγκριτική Μελέτη** 571
 Σελιμά Νεκτ., *Δασκάλα-Μεταπτ. Δίπλ.* Παν. Πατρών
- «Το Λεξικό μας» για τις τάξεις Δ', Ε', ΣΤ' του Δημοτικού Σχολείου** 580
 Καμάλης Γ.Δ., *Καθηγητής*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Ιωαννίνων
- Η διδασκαλία των κειμενικών ειδών στα νέα βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας στο Δημοτικό Σχολείο (Γ', Ε' και ΣΤ' τάξεις)** 588
 Ντίνας Κων. Δ., *Αναπλ. Καθηγητής*, Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας
 Ξανθόπουλος Αναστ., *Δάσκαλος-Υποψ. Διδάκτ.* Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας
- Οι ασκήσεις στα νέα βιβλία Γλώσσας Ε' και Στ' Δημοτικού** 596
 Ντίνας Κων. Δ., *Αναπλ. Καθηγητής*, Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας
 Βακάλη Άννα, *Φιλολόγος-Υποψ. Διδάκτ.* Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας
- Ιδεολογικά μηνύματα στο λόγο και την εικόνα των σχολικών εγχειριδίων: μια πρόταση ανάλυσης** 605
 Παγκουρέλια Ευγ., *Φιλολόγος-Μεταπτ. Δίπλ.*
 Παπαδοπούλου Μ., *Επικ. Καθηγήτρια*, Π.Τ.Π.Ε., Παν. Θεσσαλίας
- Η Δημιουργική Διδακτική Προσέγγιση της Γλώσσας για Ευφυή-Χαρισματικά Παιδιά: Ειδικές Περιπτώσεις της Γενικής Αγωγής** 614
 Παπαδοπούλου Σμαρ., *Επικ. Καθηγήτρια*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Ιωαννίνων
- Σχολική διδασκαλία γραμματικοσυντακτικών φαινομένων Σχετικά με το υποκείμενο της άκλιτης μετοχής** 621
 Νάκας Θαν., *Καθηγητής*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Αθηνών
- Πυγολαμπίδες φωτίζουν τη Νύχτα: τα haiku στο σύγχρονο σχολείο -εκπαιδευτικές προκλήσεις και διδακτικές δυνατότητες** 630
 Καλογήρου Τζ., *Αναπλ. Καθηγήτρια*, Π.Τ.Δ.Ε., Παν. Αθηνών

Βιβλιογραφία

- Διαβάζω*. (2006). Σχολικά βιβλία: Το Διαθεματικό Πλαίσιο Σπουδών και τα νέα βιβλία στην υποχρεωτική εκπαίδευση. 466, 54-59.
- Η Καθημερινή*. (2006, 15 Οκτωβρίου). Αφιέρωμα: Τα νέα βιβλία αλλάζουν το σχολείο. Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2006 από http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_civ_1_15/10/2006_201604
- Μήτσης, Ν.* (1996). Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη Γλωσσική Θεωρία στη Διδακτική Πράξη. Αθήνα: Gutenberg.
- N. 2525/97 (ΦΕΚ 188/τ.Α΄ 23-9-1997). *Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις*.
- N. 1566/85 (ΦΕΚ 167/τ.Α΄, 1985). *Δομή και λειτουργία της λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*.
- Ντίνας, Δ.Κ. & Ξανθόπουλος, Α.* (2006). *Η υλοποίηση της διαθεματικότητας στα νέα βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας του Δημοτικού Σχολείου*. Σύγχρονη Εκπαίδευση, 147, 57-69.
- Σύγχρονη Εκπαίδευση*. (2006). Αφιέρωμα. Σχολικά βιβλία: Κριτική θεώρηση. 147, 35-98.
- Τα Νέα*. (2006, 16 Σεπτεμβρίου). Έρευνα. Σχολικά βιβλία: Το μεγάλο στοίχημα. Στο ένθετο Βιβλιοδρόμιο. Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2006 από http://ta-nea.dolnet.gr/print_article.php?e=A&f=18641&m=P14&aa=1 και http://ta-nea.dolnet.gr/print_article.php?e=A&f=18641&m=P18&aa=1
- Τσολάκης, Χ.* (2006, 11 Δεκεμβρίου). Οι οχτώ «πληγές» των νέων σχολικών βιβλίων (συνέντευξη). *Ο Αγγελιοφόρος*. Ανακτήθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2006 από <http://www.alfavita.gr>
- ΦΕΚ 303/τ.Β΄ (13-03-2003)*. Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών.

Οι ασκήσεις στα νέα βιβλία Γλώσσας Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού

Ντίνας Κων. Δ., *Αναπλ. Καθηγητής*, Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας
 Βακάλη Άννα, *Φιλολόγος-Υποψ. Διδάκτ.* Π.Τ.Ν., Παν. Δυτ. Μακεδονίας

Περίληψη

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Δημοτικό Σχολείο, ο μαθητής επιδιώκεται να μάθει να χειρίζεται όσο το δυνατόν καλύτερα την ελληνική γλώσσα. Ειδικότερα, για την Ε' και Στ' τάξη Δημοτικού σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας είναι τόσο η βελτίωση της ποιότητας της προφορικής έκφρασης του μαθητή, όσο και η ανάπτυξη της ικανότητάς του να επικοινωνεί με ακρίβεια και αποτελεσματικότητα και να οργανώνει τη σκέψη του με όργανο το γραπτό λόγο. Ένα από τα εργαλεία για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι οι διάφορες ασκήσεις, τις οποίες καλείται να επιλύσει ο μαθητής. Στόχος της έρευνάς μας είναι να εξετάσουμε το είδος των ασκήσεων στα βιβλία της Γλώσσας της Ε' και Στ' Δημοτικού και να παρακολουθήσουμε με τον τρόπο αυτό την εφαρμογή των στόχων που θέτει για το μάθημα της Γλώσσας τόσο το Αναλυτικό Πρόγραμμα του 1999, όσο και το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών του 2001/2003. Πιο συγκεκριμένα, καταγράφουμε τις ασκήσεις και τις ταξινομούμε: Σύμφωνα με τον τύπο τους, σε ανοιχτές και κλειστές. Σύμφωνα με τη μορφή τους, σε προφορικές και γραπτές. Σύμφωνα με το είδος τους, σε ασκήσεις δομής και ασκήσεις λόγου. Σύμφωνα με την κατηγορία τους, σε συμπλήρωσης, σύζευξης, διάταξης, αντικατάστασης, μετασχηματισμού, παραγωγής-σύνθεσης, εύρεσης-υπογράμμισης, ανάπτυξης, επικοινωνιακής δεξιοτήτας, πολλαπλής επιλογής. Σύμφωνα με το γλωσσικό επίπεδο, σε μορφολογίας, σύνταξης προτάσεων, σύνταξης κειμένου, λεξιλογίου-σημασιολογίας. Μας απασχολεί η συχνότητα με την οποία συναντάμε το κάθε είδος ασκήσεων και τις παρουσιάζουμε δίνοντας έμφαση στις ασκήσεις παραγωγής λόγου, τόσο γραπτού όσο και προφορικού.

1. Εισαγωγή

Τα νέα διδακτικά εγχειρίδια γλωσσικής διδασκαλίας, που από φέτος είναι στη διάθεση της εκπαιδευτικής κοινότητας, υλοποιούν το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών. Θέμα της εισήγησης αυτής είναι οι ασκήσεις-δραστηριότητες που

χρησιμοποιήθηκαν στα βιβλία της Ε' και ΣΤ' τάξης του δημοτικού σχολείου για την επίτευξη των επιδιωκόμενων γλωσσικών στόχων.

2. Προβλέψεις του ΔΕΠΠΣ και του ΑΠΣ για τις δραστηριότητες.

Στο ΔΕΠΠΣ και το ΑΠΣ της ελληνικής γλώσσας (ΦΕΚ 303 & 304, τ.Β', 13-03-2003, σσ. 3745-3777) προτείνονται οι παρακάτω, κοινές για την Ε' και Στ' τάξη, ασκήσεις-δραστηριότητες, που αφορούν:

- τον προφορικό λόγο
- την ανάγνωση γραπτού λόγου
- τη γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου
- τη λογοτεχνία
- το λεξιλόγιο
- τη γραμματική
- τη διαχείριση της πληροφορίας.

3. Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Στόχος της έρευνάς μας είναι να εντοπίσουμε, να καταμετρήσουμε και να κατηγοριοποιήσουμε το είδος των ασκήσεων στα βιβλία της Γλώσσας της Ε' και Στ' Δημοτικού, για να παρακολουθήσουμε με τον τρόπο αυτό την εφαρμογή των στόχων που θέτει για το μάθημα της Γλώσσας τόσο το Αναλυτικό Πρόγραμμα του 1999, όσο και το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών του 2001/2003. Βάση της εξέτασης αποτέλεσαν οι θεματικοί άξονες και οι σκοποί που θέτει το ΔΕΠΠΣ²⁵⁷ (σελ. 29-31, 34-36, 39-41, 42-43, 45-47, 49-51, 52) για τη διδασκαλία της γλώσσας στις δύο τελευταίες τάξεις του δημοτικού.

4. Μεθοδολογία της έρευνας

Τα εγχειρίδια της Γλώσσας στην Ε' Δημοτικού («Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι») αποτελούνται από τρία τεύχη ως Βιβλίο του Μαθητή και άλλα τρία Τετράδια Εργασιών. Για την καταμέτρηση των ασκήσεων ακολουθήσαμε την αρίθμηση του ίδιου του βιβλίου και τις «τελίτσες» που δήλωναν ότι πρόκειται για άσκηση και όχι για θεωρητικό κείμενο. Δεν καταμετρήσαμε ξεχωριστά τα υποερωτήματα μιας άσκησης, όταν αυτή είχε αυτόνομη αρίθμηση ως άσκηση. Έτσι το α' τεύχος αποτελείται από 6 ενότητες και έχει 102 ασκήσεις, το β' από 6 ενότητες και 95 ασκήσεις, το γ' από 5 ενότητες και 97 ασκήσεις, σύνολο και στα τρία τεύχη 294 ασκήσεις. Της Στ' τάξης το εγχειρίδιο («Λέξεις...Φράσεις...Κείμενα») αποτελείται από τρία τεύχη κι αυτό. Το α' έχει 123 ασκήσεις, το β' 117 και το γ' 102, συνολικά δηλαδή έχουμε 342 ασκήσεις.

Τις ασκήσεις αυτές τις κατηγοριοποιήσαμε βάσει του μοντέλου που χρησιμοποιήθηκε στη μεταπτυχιακή εργασία της Χατζηγεωργίου (2001:73), αλλά δε διατηρήσαμε σε κάθε περίπτωση την ορολογία που αυτή προτείνει, για να γίνει πιο κατανοητή η δική μας ταξινόμηση. Έτσι οι ασκήσεις κατηγοριοποιήθηκαν:

- σύμφωνα με τη μορφή τους, σε προφορικές και γραπτές,
- σύμφωνα με τον τύπο τους, σε ανοιχτές και κλειστές,
- σύμφωνα με το είδος τους, σε ασκήσεις που εξετάζουν τη νοηματική και γλωσσική δομή ενός δημιουργημένου ήδη κειμένου και την παραγωγή λόγου,
- σύμφωνα με την κατηγορία τους, σε συμπλήρωσης, σύζευξης, διάταξης, αντικατάστασης, μετασχηματισμού, παραγωγής-σύνθεσης, εύρεσης-υπογράμμισης, ανάπτυξης, επικοινωνιακής δεξιότητας, πολλαπλής επιλογής, και
- σύμφωνα με το γλωσσικό επίπεδο που εξετάζουν, σε μορφολογίας (όσες ελέγχουν τη γραμματική πλευρά της γλώσσας), σύνταξης προτάσεων, σύνταξης κειμένου, και λεξιλογίου-σημασιολογίας.

²⁵⁷ Οι σελίδες παραπέμπουν στον Α' τόμο από το «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών- Αναλυτικά προγράμματα Σπουδών- Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης», Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα Σεπτέμβριος 2002.

Στο τέλος επιχειρείται συγκριτική συμ-παράθεση των ασκήσεων των δύο ανωτέρω τάξεων.

5. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

5.1 Για την Ε' τάξη

5.1.1 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με τη μορφή τους.

Πίνακας 1: ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με τη μορφή τους

Γραπτές	185	62,9%
Προφορικές	109	36,7%
Σύνολο	293	100%

Από τις 294 ασκήσεις το 62,9% (185) είναι γραπτού λόγου και το 36,7% (109) προφορικού, όταν το ΔΕΠΠΣ προαναγγέλλει τη «*συστηματική διδασκαλία της κατανόησης και της παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου*», που «*διατρέχει όλες τις ενότητες*» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 55).

5.1.2 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με τον τύπο τους

Πίνακας 2: Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με τον τύπο τους.

	Γραπτές		Προφορικές		Σύνολο
Κλειστές	116	62,7%	18	16,7%	134
Ανοιχτές	69	37,3%	90	83,3%	159
Σύνολο	185	63,14%	108	36,86	293

Οι περισσότερες ασκήσεις (63,14%) είναι κλειστές, κατευθύνουν τον μαθητή σε συγκεκριμένο κείμενο είτε ζητώντας του να συμπληρώσει ένα ήδη δοαμένο κείμενο, είτε να το συνεχίσει χρησιμοποιώντας συγκεκριμένο χρόνο ρημάτων ή συγκεκριμένες λέξεις. Στο θέμα αυτό το ΔΕΠΠΣ (σελ.26) κάνει λόγο για την ανάγκη ο μαθητής «*να είναι σε θέση να εκφράζει τον εσωτερικό του κόσμο*» και να «*ικανοποιεί έτσι τις πρακτικές, συναισθηματικές, πνευματικές και κοινωνικές του ανάγκες*».

5.1.3 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το είδος τους

Πίνακας 3: Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με είδος τους.

	Γραπτές		προφορικές		Σύνολο	
Λόγου	57	31,7%	79	76%	136	47,88%
Δομής	123	68,3%	25	24%	148	52,12%
	180	63,38	104	36,62	284	100,00%

Στις γραπτές ασκήσεις αυτές που αφορούν την παραγωγή ή κατανόηση λόγου είναι το 31,7%, ποσοστό το οποίο ανατρέπεται στις προφορικές, όπου αντιπροσωπεύουν το 76%. Αντιστοίχως στις προφορικές τα ποσοστά είναι ακριβώς αντίστροφα: 76% οι ασκήσεις λόγου (καθώς κάθε κείμενο συνοδεύεται από σχετικές ερωτήσεις που καλούνται οι μαθητές να αναπτύξουν συνήθως προφορικά), 24% οι ασκήσεις δομής. Η ανατροπή αυτή έχει ως αποτέλεσμα στο γενικό σύνολο των ασκήσεων να υπάρχει μια σχετική ισορροπία: 47,88% οι ασκήσεις λόγου, 52,12% οι ασκήσεις δομής.

5.1.4 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με την κατηγορία τους.

Πίνακας 4: Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με την κατηγορία τους.

Κατηγορία	γραπτές		προφορικές		Σύνολο	
	αριθμός	ποσοστό	αριθμός	ποσοστό	αριθμός	ποσοστό
Συμπλήρωσης	41	95,3%	2	4,7%	43	15,1%
Σύζευξης	2	66,7%	1	33,3%	3	1,1%
Αντιστοίχισης	4	80,0%	1	20,0%	5	1,8%
Διάταξης	4	100,0%	0	0,0%	4	1,4%
Αντικατάστασης	13	92,9%	1	7,1%	14	4,9%
Μετασχηματισμού	30	90,9%	3	9,1%	33	11,6%
Παραγωγής -σύνθεσης-ανάλυσης	2	100,0%	0	0,0%	2	0,7%
Εύρεσης - υπογράμμισης	29	64,4%	16	35,6%	45	15,8%
Ορθογραφίας	5	100,0%	0	0,0%	5	1,8%
Ανάπτυξης	47	38,8%	74	61,2%	121	42,6%
Επικοινωνιακής δεξιότητας	4	44,4%	5	55,6%	9	3,2%
Αταξινόμητες	10	3,4%	5	10,4%		
Σύνολα	181		103			100%

Στο σύνολο των ασκήσεων υπερτερούν οι ασκήσεις ανάπτυξης (121), ακολουθούν οι εύρεσης - υπογράμμισης (45), συμπλήρωσης (42) και (33) μετασχηματισμού.

5.1.5 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το γλωσσικό επίπεδο

Πίνακας 4: Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με γλωσσικό επίπεδο τους.

	γραπτές		προφορικές		Σύνολο
	αριθμός	ποσοστό	αριθμός	ποσοστό	
Μορφολογίας	72	39,8%	9	8,7%	81
Σύνταξης προτάσεων	15	8,3%	0		15
Σύνταξης κειμένου	62	34,3%	86	82,7%	148
Λεξιλογίου - σημασιολογίας	32	17,7%	9	8,7%	41
Αταξινόμητες			4	3,8%	4
	181	100%		100%	

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι από τις 294 ασκήσεις οι μισές περίπου (148) αφορούν τη σύνταξη κειμένου, 81 ασκήσεις (27,6%) είναι ασκήσεις μορφολογίας και 41 (13,9%) διερευνούν το λεξιλόγιο και τη σημασία των λέξεων. Εξετάζοντας ειδικότερα τις ασκήσεις μορφολογίας διαπιστώνει κανείς ότι συχνά είναι γραμματικής κλασικού τύπου και συμπλήρωσης κενών ή πινάκων, ενώ είναι σαφές ότι δεν παραπέμπουν σε εγχειρίδιο γραμματικής.

Οι γραπτές ασκήσεις είναι κυρίως μορφολογίας σε μεγαλύτερο ποσοστό (72 ασκήσεις, το 39,8% των γραπτών ασκήσεων) και μετά ακολουθούν οι ασκήσεις σύνταξης κειμένου (62, το 34,3% των γραπτών ασκήσεων), οι λεξιλογικές (32 ασκήσεις) και οι σύνταξης προτάσεων (15 ασκήσεις). Οι ασκήσεις προφορικού λόγου είναι κυρίως σύνταξης κειμένου (86 ασκήσεις, ποσοστό 82,7%) και πολύ λιγότερες είναι οι μορφολογικές και οι λεξιλογικές (μόλις από 9 ασκήσεις). Αυτό προκαλεί εντύπωση, αν προσέξει κανείς ότι σχετικά με τον προφορικό λόγο, από το ΔΕΠΠΣ προτείνεται ως «γενικός στόχος» των δεξιοτήτων του προφορικού λόγου ο μαθητής «να χρησιμοποιεί ολοένα αυξανόμενο λεξιλόγιο» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 22).

Αν τώρα εξετάσει κανείς αναλυτικότερα τις ασκήσεις σύνταξης κειμένου-προφορικού και γραπτού, μπορεί να παρατηρήσει τα ακόλουθα:

Το ΔΕΠΠΣ αναφέρεται σε «λειτουργική ανάγνωση», «συστηματική άσκηση στην ανάγνωση» καθώς και σε «κριτική ακρόαση» και επισημαίνει την ανάγκη ο μαθητής «να διαβάζει μεγαλόφωνα» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 35). Μία μόνο άσκηση προφορικού λόγου από τις 108 ζητά απαγγελία και άλλη μία να διαβάσουν μεγαλόφωνα.

Το ΔΕΠΠΣ προτείνει «ερωτήσεις κατανόησης κειμένου» μόνο όταν αναφέρεται σε ασκήσεις γραπτού λόγου, ενώ στα εγχειρίδια παρατηρούμε ότι αυτές είναι κατεξοχήν ασκήσεις προφορικού λόγου.

Σε άλλο σημείο το ΔΕΠΠΣ (σελ.29) αναφέρεται σε «*συστηματική αξιοποίηση του διαλόγου και της προφορικής αφήγησης*», σε «*αφήγηση με σχετική χρήση μηχανισμών/δεικτών συνοχής των διαφόρων φάσεων μιας ιστορίας, ενός μύθου, ενός γεγονότος, ενός σχεδίου δράσης (Ιστορία)*» και «*αφήγηση ενώπιον ακροατηρίου*» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 30). Οι ασκήσεις του εγχειριδίου ζητάνε «διάλογο» σε 18 από τις 86 περιπτώσεις σύνταξης προφορικού κειμένου, αλλά μόνο σε μία ζητάνε «προφορική αφήγηση».

Σχετικά με τις ασκήσεις σύνταξης γραπτού κειμένου, το ΔΕΠΠΣ (σελ.40) προτείνει την «*περιγραφή πραγματικών και φανταστικών αντικειμένων και καταστάσεων*» αλλά τελικά από τις 62 ασκήσεις σύνταξης γραπτού κειμένου μόλις οι 9 ζητάνε περιγραφή.

Το ΔΕΠΠΣ έχει ως προτεινόμενη δραστηριότητα τη «*μετατροπή διαλόγου σε συνεχή λόγο και αντίστροφα*» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 39) και το «*μετασχηματισμό ηχογραφημένου προφορικού λόγου ή κόμικ σε γραπτό κείμενο*» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 40). Αυτά συναντώνται από μία φορά στις 62 ασκήσεις σύνταξης γραπτού κειμένου.

Όσο αφορά τη «*διατύπωση τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας σε θέματα που προκαλούν αντιπαραθέσεις*» (ΔΕΠΠΣ, σελ.40), παρατηρούμε ότι μόνο μία φορά ζητείται αυτό από τις ασκήσεις των εγχειριδίων, ενώ δεν υπάρχει άσκηση που να ζητά «*καταγραφή συλλογισμών που οδήγησαν σε συγκεκριμένο συμπέρασμα*» (ΔΕΠΠΣ, σελ. 40).

Εντύπωση προκαλεί ότι στις ενδεικτικές δραστηριότητες του ΔΕΠΠΣ για την «*παραγωγή γραπτού λόγου*» δε γίνεται αναφορά στα ποικίλα ήδη λόγου, κάτι που τονίστηκε στις προτάσεις περί «ανάγνωσης». Από τους μαθητές τελικά ζητείται να γράψουν: «ευχές», «μια αστεία ιστοριούλα», «άρθρο», «μια ιστορία με τέτοιες σύνθετες λέξεις», «βιογραφία», «πρόσκληση», «φανταστική ιστορία», «σενάριο», «μύθος», «ιστορία» (ΔΕΠΠΣ, σελ.39- 41).

5.2 Για την Στ' τάξη

5.2.1 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με τη μορφή τους.

Πίνακας 6 : Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με τη μορφή τους.

	Συχνότητα	Ποσοστό
γραπτές	164	48,0
προφορικές	169	49,4
σύνολο	333	97,4
αταξινομήτες	9	2,6

Οι ασκήσεις γραπτού λόγου είναι το 48% των ασκήσεων και οι προφορικές το 49,4%. Αυτό δείχνει μια ισορροπία στην αντιμετώπιση του προφορικού και γραπτού λόγου. Εξάλλου και το ΔΕΠΠΣ (σελ.21) αναφέρεται στην «*ικανότητα των μαθητών να χειρίζονται με επάρκεια και αυτοπεποίθηση, συνειδητά, υπεύθυνα, αποτελεσματικά και δημιουργικά το γραπτό και προφορικό λόγο*», χωρίς να κάνει κάποια αναφορά σε ποσόστωση μεταξύ τους.

5.2.2 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με τον τύπο τους

Πίνακας 7: Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με τον τύπο τους.

	γραπτές		προφορικές		Σύνολο	
κλειστές	64	75,3%	21	24,7%	85	25,5%
ανοιχτές	100	40,3%	148	59,7%	248	74,5%
Σύνολο	164	49,2%	169	50,8%	333	

Οι περισσότερες ασκήσεις (75,3%) είναι ανοιχτές- τόσο στις ασκήσεις γραπτού λόγου, όσο και σ' αυτές του προφορικού, κι αυτό διαφοροποιεί το εγχειρίδιο της Στ' από αυτό της Ε' τάξης (βλ. πίνακα 2), όπου περισσότερες είναι οι κλειστές γραπτές ασκήσεις.

5.2.3 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το είδος τους

Πίνακας 8: Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με είδος τους.

	γραπτές		προφορικές		Σύνολο	
λόγου	82	39,6%	125	60,4%	207	62,5%
δομής	81	65,3%	43	34,7%	124	37,5%
σύνολο	163	49,2%	168	50,8%	331	
αταξινόμητες	2					

Στις γραπτές ασκήσεις αυτές που ζητούν την παραγωγή λόγου και αυτές που ασχολούνται με τη δομή του λόγου εμφανίζονται ισάριθμες. Στις προφορικές ασκήσεις υπερτερούν αυτές της παραγωγής λόγου, όπως και στα τελικά σύνολα: το 62,5% είναι οι ασκήσεις λόγου και το 37,5% αυτές της δομής (πίνακας 8).

5.2.4 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με την κατηγορία τους.

Πίνακας 9: Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με την κατηγορία τους

	γραπτές		προφορικές		Σύνολο	
συμπλήρωσης	34	94,4%	2	5,6%	36	10,8%
Σύζευξης	3	100,0%	0		3	0,9%
Αντιστοίχισης	8	100,0%	0		8	2,4%
Διάταξης	4	57,1%	3	42,9%	7	2,1%
αντικατάστασης	12	85,7%	2	14,3%	14	4,2%
μετασχηματισμού	13	65,0%	7	35,0%	20	6,0%
παραγωγής- σύνθεσης- ανάλυσης	2	66,7%	1	33,3%	3	0,9%
εύρεσης- υπογράμμισης	16	31,4%	35	68,6%	51	15,4%
Ορθογραφίας	8	88,9%	1	11,1%	9	2,7%
Ανάπτυξης	57	34,1%	110	65,9%	167	50,3%
επικοινωνιακής δεξιότητας	3	30,0%	7	70,0%	10	3,0%
πολλαπλής επιλογής	4	100%	0		4	1,2%
Σύνολο	164		168		332	

Οι μισές από τις ασκήσεις είναι ανάπτυξης (50,3%), από τις οποίες το 65,9% είναι προφορικές και το 31,4% γραπτές. Στους πίνακες 9 και 4 παρατηρούμε πως συναντάμε στην ίδια περίπου συχνότητα τα είδη των ασκήσεων τόσο στα εγχειρίδια της Ε' όσο και σ' αυτά της Στ': πρώτες είναι οι ασκήσεις ανάπτυξης (42,6% στην Ε' και 50,3% στην Στ'), ακολουθούν οι ασκήσεις εύρεσης - υπογράμμισης (15,8% στην Ε' και 15,4% στην Στ') και συμπλήρωσης (15,1% στην Ε' και 10,8% στην Στ').

5.2.5 Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το γλωσσικό επίπεδο

Πίνακας 10: Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το γλωσσικό επίπεδο

	γραπτές		προφορικές		Σύνολο	
μορφολογίας	41	74,5%	14	25,5%	55	16,6%
σύνταξης προτάσεων	19	76,0%	6	24,0%	25	7,5%
σύνταξης κειμένου	70	34,0%	136	66,0%	206	62%
λεξιλογίου-σημασιολογίας	34	73,9%	12	26,1%	46	13,9%

Οι ασκήσεις σύνταξης κειμένου είναι περισσότερες από τις μισές (62%). Ακολουθούν οι ασκήσεις μορφολογίας (16,6%), οι ασκήσεις λεξιλογίου - σημασιολογίας (13,9%) και τέλος

οι ασκήσεις σύνταξης προτάσεων (7,5%). Πάντως, ενώ οι προφορικές ασκήσεις συγκεντρώνονται κυρίως στο είδος της σύνταξης κειμένου (136 ασκήσεις στις 168 προφορικές ασκήσεις), οι γραπτές ασκήσεις έχουν μια σχετική ποικιλία (70 σύνταξης κειμένου, 41 μορφολογίας, 34 λεξιλογίου-σημασιολογίας, 19 σύνταξης προτάσεων).

Ειδικότερα, για τις ασκήσεις σύνταξης γραπτού λόγου, παρατηρούμε πως 8 φορές (από τις 70 προφορικές ασκήσεις σύνταξης κειμένου) ζητούν από τους μαθητές να αποδώσουν κάτι περιληπτικά. Το ΔΕΠΠΣ -θυμίζουμε- αναφέρεται σε «συλλογή στοιχείων από διάφορες πηγές και καταγραφή τους με περιληπτικό λόγο» και σε «περιλήψεις κειμένων διαφόρων μαθημάτων». (σελ. 40)

Το ΔΕΠΠΣ δεν αναφέρει τη δημιουργία τίτλου για κάποιο κείμενο, αλλά μόνο την «ανάπτυξη κειμένου από αυτοτελείς τίτλους» (ΔΕΠΠΣ σελ. 41). Οι ασκήσεις 6 φορές ασχολούνται με τη δημιουργία και το σχολιασμό τίτλων των άρθρων.

Οι 7 φορές από τις 206 ασκήσεις σύνταξης προφορικού λόγου, όπου οι μαθητές καλούνται να συζητήσουν, μας παραπέμπουν στη «συστηματική αξιοποίηση του διαλόγου» για την οποία κάνει λόγο το ΔΕΠΠΣ (σελ. 29).

Όπως έχουμε αναφέρει και για το εγχειρίδιο της Ε' τάξης, ζητείται από τους μαθητές να γράψουν ποικιλία κειμένων. Στις 70 ασκήσεις σύνταξης γραπτού κειμένου, 5 φορές ζητείται να γράψουν άρθρο και λιγότερες φορές να περιγράψουν, να γράψουν γράμμα, να στείλουν κάρτες, να πάρουν συνέντευξη, να διηγηθούν, να αφηγηθούν και να δημιουργήσουν ένα κείμενο που θα εκφωνήσουν.

5.3 Συγκριτικά αποτελέσματα Ε' - Στ' τάξης

Στη συνέχεια θα παραθέτουμε συγκριτικούς πίνακες των υπό έρευνα τάξεων, προκειμένου να φανεί ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίστηκε στις τάξεις αυτές το θέμα των ασκήσεων - δραστηριοτήτων και να εξαγάγει καθένας τα δικά του συμπεράσματα.

5.3.1 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με τη μορφή τους

Πίνακας 11 : Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με τη μορφή τους

	Ε' τάξη		Στ' τάξη	
	Συχνότητα	Ποσοστό	Συχνότητα	Ποσοστό
Γραπτές	185	62,9%	164	48,0
Προφορικές	109	36,7%	169	49,4 ²⁵⁸
Σύνολο	293	100%	333	97,4

Είναι σαφές από τον πίνακα ότι στην Στ' τάξη πετυχαίνεται απόλυτη ισορροπία μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου, το οποίο είναι και βασικό ζητούμενο του ΔΕΠΠΣ, πράγμα που δε συμβαίνει στις ασκήσεις της Ε' τάξης.

5.3.2 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με τον τύπο τους

Πίνακας 12 : Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με τον τύπο τους

	Ε' τάξη				Στ' τάξη							
	Γραπτές		προφορικές		Σύν	Ποσ.	γραπτές		προφορικές	Σύν	Ποσ.	
Κλειστές	116	62,7%	18	16,7%	134	45,7%	64	75,3%	21	24,7%	85	25,5%
Ανοιχτές	69	37,3%	90	83,3%	159	54,3%	10	40,3%	14	59,7%	248	74,5%
Σύνολο	185	63,14%	108	36,86%	293		164	49,2%	169	50,8%	333	

²⁵⁸ Στην τάξη αυτή υπάρχουν και 9 (2,6%) αταξινομήτες ασκήσεις, βλ. πίνακα 6.

Και στις δύο τάξεις οι κλειστές ασκήσεις είναι πολύ περισσότερες στην κατηγορία των γραπτών ασκήσεων, ενώ οι ανοιχτές υπερτερούν στην κατηγορία των προφορικών, με μεγαλύτερο άνοιγμα στην Ε' τάξη (16,7 προς 83,3%).

5.3.3 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με το είδος τους

Πίνακας 13 : Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το είδος τους

	Ε' τάξη				Στ' τάξη			
	γραπτές		προφορικές		γραπτές		προφορικές	
Λόγου	57	31,7%	79	76%	82	39,6%	125	60,4%
Δομής	123	68,3%	25	24%	81	65,3%	43	34,7%
Σύνολο	180	63,38	104	36,62	163	49,2%	168	50,8%
αταξινομήτες					2			

Από τον πίνακα προκύπτει ότι οι ασκήσεις παραγωγής λόγου είναι σε ποσοστά περισσότερες από τις ασκήσεις δομής στην Στ' τάξη στην κατηγορία των γραπτών ασκήσεων (39,6% έναντι 31,7% στην Ε'). Πιο εντυπωσιακή είναι η εσωτερική διαφορά μεταξύ τους κατά τάξη: 68,3% είναι οι ασκήσεις δομής στην Ε' τάξη έναντι 31,7% των ασκήσεων λόγου, διαφορά της τάξεως του 36,6%. Αντιστοίχως 65,3% είναι οι ασκήσεις δομής στην Στ' τάξη έναντι 39,6% των ασκήσεων λόγου, διαφορά 25,7%. Η ίδια μεγάλη εσωτερική διαφορά παρατηρείται και στην κατηγορία των προφορικών ασκήσεων: 76% παραγωγής λόγου προς 24% δομής στην Ε' τάξη, διαφορά 52%. Αντίστοιχα 60,4% παραγωγής λόγου προς 34,7% δομής στην Ε' τάξη, διαφορά 25,7%.

5.3.4 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με το γλωσσικό τους επίπεδο.

Πίνακας 14 : Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με το γλωσσικό τους επίπεδο

	Ε' τάξη						Στ' τάξη					
	γραπτές		προφορικές		Σύν.	Ποσ.	γραπτές		προφορικές		Σύν.	Ποσ.
μορφολογίας	72	39,8%	9	8,7%	81	27,6%	41	74,5%	14	25,5%	55	16,6%
σύνταξης προτάσεων	15	8,3%	0		15	5,1%	19	76,0%	6	24,0%	25	7,5%
σύνταξης κειμένου	62	34,3%	86	82,7%	148	50,3%	70	34,0%	136	66,0%	206	62%
λεξιλογίου- σημασιολογίας	32	17,7%	9	8,7%	41	13,9%	34	73,9%	12	26,1%	46	13,9%
αταξινομήτα			4	3,8%	4							

Στην Ε' τάξη παρατηρείται συγκριτικώς μια ελαφρά υπεροχή των μορφολογικών ασκήσεων (27,6% στο σύνολο έναντι 16,6% της Στ' τάξης), η οποία ισοσταθμίζεται με αντίστοιχη υπεροχή των ασκήσεων σύνταξης κειμένου στην Στ' (62% στην Στ', 50,3% στην Ε'). Εντυπωσιακή είναι απόλυτη "ισοψηφία" των ασκήσεων λεξιλογίου ανάμεσα στις δύο τάξεις (13,9%).

5.3.5 Ταξινόμηση των ασκήσεων σύμφωνα με την κατηγορία τους

Πίνακας 15 : Ταξινόμηση ασκήσεων σύμφωνα με την κατηγορία τους

	Ε' τάξη						Στ' τάξη					
	γραπτές		προφορικές		Σύν.	Ποσ.	γραπτές		προφορικές		Σύν.	Ποσ.
συμπλήρωσης	41	95,3%	2	4,7%	43	15,1%	34	94,4%	2	5,6%	36	10,8%
σύζευξης	2	66,7%	1	33,3%	3	1,1%	3	100,0%	0		3	0,9%
αντιστοίχισης	4	80,0%	1	20,0%	5	1,8%	8	100,0%	0		8	2,4%
διάταξης	4	100,0%	0	0,0%	4	1,4%	4	57,1%	3	42,9%	7	2,1%

αντικατάστασης	13	92,9%	1	7,1%	14	4,9%	12	85,7%	2	14,3%	14	4,2%
μετασχηματισμού	30	90,9%	3	9,1%	33	11,6%	13	65,0%	7	35,0%	20	6,0%
παραγωγής- σύνθεσης- ανάλυσης	2	100,0%	0	0,0%	2	0,7%	2	66,7%	1	33,3%	3	0,9%
εύρεσης υπογράμμισης	29	64,4%	16	35,6%	45	15,8%	16	31,4%	35	68,6%	51	15,4%
ορθογραφίας	5	100,0%	0	0,0%	5	1,8%	8	88,9%	1	11,1%	9	2,7%
ανάπτυξης	47	38,8%	74	61,2%	121	42,6%	57	34,1%	110	65,9%	167	50,3%
επικοινωνιακής δεξιότητας	4	44,4%	5	55,6%	9	3,2%	3	30,0%	7	70,0%	10	3,0%
αταξινόμητα	10	3,4%	5	10,4%			4	100%	0		4	1,2%
Σύνολα	181		103			100%	164		168		332	

Από την παρατήρηση του πίνακα διαφαίνεται στο σύνολο (γραπτές + προφορικές) σχεδόν απόλυτη ισορροπία μεταξύ των δύο αυτών τάξεων αναφορικά με αυτό το κριτήριο διάκρισης των ασκήσεων. Η σειρά με την οποία κατατάσσονται οι διάφορες ασκήσεις είναι ίδια και τα ποσοστά που συγκεντρώνουν επίσης πολύ κοντά. Πρώτες είναι οι ασκήσεις ανάπτυξης με 42,6% στην Ε' και 50,3% στην Στ', ακολουθούν οι ασκήσεις εύρεσης υπογράμμισης (15,8% στην Ε', 15,4% στην Στ'), οι ασκήσεις συμπλήρωσης (15,1% στην Ε', 10,8% στην Στ') και οι ασκήσεις μετασχηματισμού (11,6% στην Ε', 6,0% στην Στ').

6. Αντί επιλόγου

Συμπεραίνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι στα νέα εγχειρίδια συναντάμε κατ' αρχάς μεγάλη ποικιλία ασκήσεων. Γίνεται εμφανής προσπάθεια να καλυφθούν οι διαφορετικές δραστηριότητες που προτείνει το ΔΕΠΠΣ, όμως όχι πάντα με την ανάλογη έμφαση που έχουν προταθεί. Ο μαθητής καλείται να παράγει διαφορετικά είδη λόγου για άλλη περίπτωση το καθένα, χωρίς πάντα να γίνεται αναφορά στα διαφορετικά χαρακτηριστικά των ειδών αυτών και χωρίς πάντοτε να έχει αντιμετωπίσει ανάλογο είδος σε κάθε περίπτωση ανάγνωσης και επεξεργασίας. Οι μαθητές επίσης καλούνται να αναλάβουν ρόλους περισσότερο ενεργητικούς. Συχνά καλούνται να δουλέψουν σε ζευγάρια ή σε ομάδες, να συζητήσουν, να συνεργαστούν, να πειραματιστούν, να σχεδιάσουν και υλοποιήσουν εργασίες κ.λ.π. Η μετάβαση από τα παλιά στα νέα βιβλία σημαδεύεται από αρκετές αλλαγές σε πολλά επίπεδα και μένει να δούμε αν η μετάβαση αυτή γίνεται πάντοτε ομαλά και ολοκληρωμένα. Χρειάζεται ασφαλώς πολύς ακόμα χρόνος και δουλειά πάνω στις νέες μεθοδολογίες, για να αναδειχθεί και να κριθεί το όποιο αποτέλεσμα.

Βιβλιογραφία

- Ιορδανίδου, Α. (2006). Κειμενοκεντρικές προσεγγίσεις του σχολικού εγγραμματισμού: κείμενο – συμφραζόμενα – γραμματική. Ανάκτηση στις 02 Απριλίου 2007 από το www.kesea-tpe.com/nea_biblia_yliko/eisigisi_anna_iordanidou.doc
- Μοσχονάς Σπ. (2007). Το φάντασμα της ύλης. Ανάκτηση στις 02 Απριλίου 2007 από το <http://www.xkatsikas.gr/fakeloi/fakel200702019ap.php>.
- Μπέσιος, Α. (2007). Διαθεματικό πλαίσιο, επικοινωνιακή προσέγγιση και διδασκαλία Λεξιλογίου, Γραμματικής και Συντακτικού. Ανάκτηση στις 02 Απριλίου 2007 από το <http://www.alfavita.gr/artra/artro229.html>
- Σκαρτσίλας, Σ. (2007). ...σκέψεις για τη γλώσσα, με αφορμή το νέο βιβλίο της Ε' Δημοτικού. Ανάκτηση στις 02 Απριλίου 2007 από το <http://www.paremvasis.gr/>.
- Σχινά, Κ. (2007). Τα νέα σχολικά βιβλία. Από τη "ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ" της Ελευθεροτυπίας, 10/11/2006
- Τζήκας Γ. (2006). Γλώσσα Ε' και ΣΤ' Δημοτικού: Τα νέα βιβλία – Κριτικές παρατηρήσεις σχετικές με τα περιεχόμενα της ύλης. Ανάκτηση στις 02 Απριλίου 2007 από το <http://xkatsikas.gr/artra/artro20060924b.php>.